

Republica
9 Dec 1930
Cuvîntul de omble pe se "si..."

"Stînga" - "Dreapta"
Cînd extremismul se atinge.

În ziua sîndara.

În primăvara anului 1934, guvernul
national-liberal preșdat de Gh. Tătărescu
a cerut girul parlamentar pentru două
legi excepționale: prelungirea stării de
asediu, adoptată după asasinarea șefului
de guvern și de partid I. Gh. Duca, de către
legionari (30 dec 1933) și ajătarea ordinii
socială și politice (martie, respectiv aprilie 1934).

În ambele dezbateri legislative, confrun-
tările parlamentare au fost tensionate, pătinoase,
contradictorii, dar responsabile, avînd în vedere
caracterul lor preventiv-represiv.

Unele opinii sustinute, probau certe con-
vingeri democratice, credința în virtutile parla-
mentarismului și pluralismului partidist, conzi-
derînd libertatea acțiunilor politice - inclusiv
ale extremismului - o axiomă a principiilor
consacrate de Constituție. Alte opinii, trădau
simpatii sau respingeri, mai mult sau mai puțin
declarate, față de curentele de idei și mișcările
europene rare, mai ales după 1933, se manifes-
tau sub genericul extreme de "stînga" sau "dreapta".
Argumentate, meantate și motivate în circumstanțe
dramatice, dincolo de dozelile de doctrine,
extremismul, ca formă de acțiune politică, era
respins, dezavuat și tratat ca o expresie moral-po-
litică nespecifică mentalității poporului român.

Deșigur, fără a i se contesta ravagile și
contagiunea cu substrat economic și social intern.

În calitate de ministru de Justiție, sub ^{succesiv} conducerea lui Victor Antonescu; susținute, ca raportori, de renumiții juristi H. Aznavoian și A. Bentoni, legile conțineau o cantă de măsuri restrictive care vizau anihilarea acțiunilor extreme.

Deși, în unele circumstanțe, măsurile vizau explicat mișcarea legionară (partid răs în afara legii, pînă atunci, de patru ori s-a renunțat sub alte titlaturi), în dezbatere a fost adusă și mișcarea comunistă (partid răs în afara legii din '34, ochiind sub para-venul unor organizații "legale"), avînd în vedere caracterul ei subversiv și internațional.

Pentru a nu deforma sensul dat, în epocă, acestor mișcări, considerăm necesară citarea unei explicații conceptuale date de H. Aznavoian (13 martie '34):

„Pînă la război [primul], vocabularul politic european și românesc, a cunoscut expresii mult mai simple. [...] prin «dreapta» înțelegînd în politică acele organizații politice în care domnia preocupă cea națională, prin «stînga» înțelegînd acele organizații politice în care domnia elementul social. După război [interbelic], s-au încetăținit aceste expresii noi: «extrema dreapta» sau «extrema stînga» sau mișcări extreme. [...] metodele pe care le utilizează și în acest sens înțelege și proiectul de lege să înțeleagă aceste expresii, adică înțelege pe aceea care activează pe bază de violență organizată sau premeditată.”

Pentru a nu da naștere la confuzii care puteau dezarma lupta democratică în ~~problema~~ apărarea intereselor naționale, ministrul Victor Antonescu făcea cunoscută

■ „Dacă curentul nationalist este pus în mișcare de Partidul Național Tărănesc, sau de partidul d-lui Goga [național-agrar], sau al dlui Iorga [național-democrat], sau al dlui Cișa [Liga Apărării Național-Crestine], pe căi bazează, ce avem noi de zis? Dar când se donducează acest sentiment național [...] să se fervească sentimentele timeretului, este foarte grav.“

„Intr-a devăr, ce puteau avea comun cu apărarea intereselor naționale listele negre întocmite de legi mari, pe care figurau oamenii cei mai implicați în apărarea unității și integrității statului român? Spunea, cu tragică mi huire, Șznavorian :

■ „pe aceeași listă, în care figurează nefericitul Duca, figurează un alt om, care este mindria acestei țări. [...] Cine a otrăvit mentalitatea acestor timeri universitari în așa măsură, încit să gungă la credința că Nicolae Titulescu este un om inutil și trebuia să codă odată cu Duca?”

„Nu vedeți că nu un interes național a fost acela care a dictat punerea pe lista neagră a acestor două mari nume [...] nici un interes de partid, dar cu siguranță un interes ocult, care depășește mișcarea națională [...]“

„Nu puteau lipsi, de sigur, nici analizele critice la propriile greșeli săvșite de partidele și guvernele cu răspundere. Deputat independent, fi aristul Pamfil Seicaru, lina de aceea să le arate (5 aprilie 1941):

■ „Amarhia circuli și democrația își pșește astăzi vitul ei organic: supralicitarea demagogică - fie de extrema dreapta slunga fie de dreapta [...] Eu accept legea și vă felicit pe dvs.

că interziceti asociațiile secrete și toate
 conspirațiile de umbră împotriva ordinii
 în stat. Dar lăsați-le pe toate! Căci, ca să
 poți avea autoritatea să strivesti conspirațiile
 de extremă dreapta, trebuie să strivesti, într-o
 egală măsură, și conspirațiile permanente
de extremă stînga! [...] Și această anarhie de
 extremă stînga sau dreapta, veți vedea dvs. cum
 este soluțată de aceia care sunt în opoziție și
 care revin în locul dvs. "6"

(În acest context se referea el și la masonerie
 și la o serie de partide care cochetau, în campaniile
 electorale, cu formațiunile extreme vizate.)

Deosebită atenție s-a bucurat discursul lui
 Armand Călinescu, deputat P.N.T., care a folosit
 prilejul (considerat de unii tardiv) pentru a justi-
 fica adoptarea stării de asediu din februarie 1933,
 cînd era ministru la Interne. Fără a nega regi-
 limitatea măsurilor guvernului liberal, reafirmînd
 motivațiile și pericolul anarhiei, el
 lăsa să facă unele precizări semnificative (13 martie '34):

■ "eu a firm hotărît: mişcarea Gărzii de Fier constituie
un real pericol pentru siguranța statului [...] Garda de
 Fier nu este o mișcare de masă; [...] este omisiune de
 cadre [...] Ati dizolvet Garda de Fier cum ati dizolva-
t-o; ati arestat pe fruntasii ei și i-ati implicat
într-un complot; ati pregătit o lege care interzice
 pe viitor refacerea, activitatea unei mișcări de
 acest fel. Care mai rămîne oportunitatea
stării de asediu? [...] M. subsecretar de stat
 Iamandi spunea că mişcarea Gărzii de fier
este deopotrivă de primejdioasă ca mișca-
rea comunistă, da și nu, d-lor deputati! [...]"

N. Simionescu (P.N.L.): "Sunt clandestine și teroriste"

În polemica izbușită, face Călinescu analiza schemismului comunist:

■ „Pe lângă mișcarea comunistă este o mișcare de mase și urmărește rasturnarea însuși a proiectului actual, peste ideea națională,

Garda de fier este o mișcare de ordine, care urmărește înlăturarea sistemului de guvernământ.

... / noi [cu PNT] ne găseam în fața unei insurrecții comuniste, care se pregătea.

Am fost bine că vad pe banca ministerială pe dl ministru al apărării naționale [gen. H. Ilică], cu care am avut multă muncă să colaborăm în pregătirea acelor zile... / Noi ne-am rostit atunci [în Parlament] cu multă rezervă, fiindcă atunci era în desfășurare... / Când am venit noi la guvern, în iunie 1932 [după guvernul Torșag], am găsit planul unei acțiuni comuniste bine fixat. Se țineau în ianuarie [decembrie '31] al cincilea congres al Partidului comunist român, în Horeova. În rezoluțiunile adoptate atunci și pe care noi le-am găsit în broșurile și în fișele clandestine, se fixau următoarele patru obiective în România:

1. Discreditarea social-democraților, prin aplicarea tacticii munită a frontului unic;
2. Infiltrarea în institutule de stat și de apărare națională: poștă, C.F.R., arsenal, protecția armatei;
3. Provocarea de greve repetate, pentru antrenarea maseilor muncitorești, în deosebi în regiunea petroliferă din Prahova, apoi în regiunea Jiuului și la Căile Ferate
4. Provocarea unei greve generale, cu acte de violență.

În rezoluțiunile acelea se determină și epoca la care aceste mișcări trebuiau să fie terminate: martie 1933. Am găsit acest plan în instrucțiunile pe care centrul comunist le trimitea

-6-
tuturor organelor de luptă, rețelelor de fabrică, li neretului, apitorului roșu, organizațiilor de someni și a

Relatiind evoluția evenimentelor (nefăcute, atunci, publice) - spionajul de la Postă; turburări muncitorești instigate în Valea Jului și Valea Prahovei; prinderea unor curieri comunisti; greva de la 16 februarie la atelierete Govita - el a arătat că, prin adoptarea stării de asediu ~~sau~~ oprii împlinirea planului preconizat de comunisti.

de degrabă la parlamentului român și alte dovezi tulburătoare:

■ „ În acel timp, se instaura noul regim la Berlin [ian. 1933, Hitler] și, printre persoanele arestate acolo, se afla și femeia Bela Jacobovici, soția unui membru în comitetul executiv comunist la București [Gugeu Jacobovici, alias „Vitor” la congresul V, Moscova], asupra ei s-au găsit două documente și anume: un Raport către Internațională, pe care îl întru-mise partidul din București (... Raportul amănunțit al tuturor mișcărilor ajunsesse deja la Berlin. Al doilea document constă în copia unor Instrucțiuni pe care Internaționala Sindicală Roșie a căilor ferate, cu sediul atunci la Berlin, o trimitea imediat la București ca să-i încurajeze să continue acțiunea.

Mai târziu, în iunie [1933], într-o publicație comunistă [„Sănătatea” „după declassarea”], găsim recunoașterea întreapă a substratului mișcărilor din primăvară (...) și a trebuit să ne acoperim cu legea stării de asediu în timpul necesar elaborării legii Turonescu (...)”

Tragind concluziile la dezbaterea legii apararii ordinii politice si sociale in stat, Aureliu Bentoni a ~~scris~~ ^{ținut} unul din discursurile celebre din analele parlamentare românești interbelice.

Eu regretul că, aici, nu vom oferi decât unele extrase (ne îngăduim o paranteză - parala care am vrea ca deputații de astăzi să ia aminte. Sutebat, cu mare admiratie, de unde stie alita istorie, economie, filozofie, legislație, diplomatie etc. etc., și Gh. Duca a răspuns unui jurnalist-reporter că a citit, pagină cu pagină, dezbaterile parlamentare ale predecesorilor, și a învârtit mai multe decât din cărți și universități!), iată și le va din considerată le sale la acea lege (5 aprilie 1934):

■ "S-au adus critici numeroase de oratori opoziției [...] în temerale unele pe considerațiuni sociologice - juridice - dl. Andrei [P.N.T.] - altele pe considerente istorice - dnu Gurescu [P.N.L. - George Boștăianu] și Petrovici [P.N.A. - Gheorghe Bogă] - altele filozofice - dl. Petrovici - unele de letante și altele pur și simplu opoziționiste [...] Voi combate aceste obiectivități și nu demonstrez și nu cadru legitimitatea legii în rațiunea și în care este stat de drept, soluția este și trebuie să fie o soluție legală. [...] Există o libertate anarhică, concepută delictuos. [...] Această libertate anarhică nu înțelegem să o tolerăm; pe această înțelegem că adevărat să oștirim, pentru că nu vom să facem din noiștră de libertate o poartă pentru toate a venturile."

-8-

Sum, în acel timp, atât la tribuna
Parlamentului, cât și în decrusele unor
partide, se înmulțiseră imitațiile privind
anume preferențe dictatoriale și "modele"
Aurelian Benteiu ~~atitudinilor~~ ^{politice} (comentariu
politic) luciditate și răsunând:

■ "Care este ordinea socială și politică pe care vrem
s-o apărăm? ... este regimul parlamentar democratic
, este structura constituțională a țării, este
votul universal, ca mijloc de dezbateri a voinței
colective ... de dictatură rezultă sau război
sau revoluție, și nu trebuie să ne epoteze
rezultatele unei dictaturi și vordele care se pot
culege în cadrul unei generații.

Să ne gândim la politica prăbușirii și la
prejudiciu de a acoperi sub stăruințurile
edificiului dictatorial, câteva generații care
ne vor urma. ... olose, un regim de organi-
zare socială este ca și un pom. Nu pe toate
meridianele anumite specii de pom fac fructe.
Mărul, mi se pare ... există și în Japonia;
Sar Blanco Ibanes ne spune că nu face
altceva decât flori ... fructe nu face.
Prin urmare, s-ar putea ca regimul dictatorial
să nu dea fructe la noi ... pentru că primul
să nu dea roade, cel dintâi lucru este să nu
arunci cu pietre în el; și restul legii de faptă
este de a împiedica să se arunce cu
pietre în primul democratic."⁶⁶